

DOLENJSKI

ISSA KNJIŽNICA
JA JARCA
MESTO

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZ DL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

Štev. 30 (384)

Leto VIII

NOVO MESTO, 24. JULIJA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciaspizsko-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Tvečel

V neposredni bližini gradu na Otočcu bo tekla avtocesta Ljubljana-Zagreb-Beograd, le nekaj metrov od mostu z levega brega Krke na otok na modernizirano okrajna cesta Novo mesto-Smednik. Obnovljeni Otočec, biser Dolenjske, bo tako pristopen z vseh strani, zlasti še, ker je povezan tudi že z desnim bregom reke in z gozdom potjo skozi Struški boršč in sedanjo zvezno cesto Ljubljana-Zagreb. Zato spremljamo obnovo dela na Otočcu z razumljivo nestrpnostjo, saj si obojemo od povečanega tujkega prometa v dolini Krke lep narodni dohodek. — Na sliki: pogled na obnovljeno zapadno stran gradu

Brigadam minerski pozdrav!

Novo mesto, 19. Julija
Večer se je spustil na mesto, na Glavnem trgu igra godba garnizije, po ulicah pa odmeva gromki trikratni shoocuruk-bum-aaaaa. Zadnjičkrat korakajo brigade po novomeških cestah; z vseh strani gledajo nasmejana domačina razigrane fante in dekleta, poslušajo njihove pesmi in klice brigad, ki se po enomesnem delu na cesti med mestom in Mačkovec novej poslavljajo.

Pred rotočjem se brigadirji zvrstijo v pravokotnik, katerega ena stranica je odprta za okrašen oder. Pozdrav zastopnika okrajnega štaba brigad, ki mu sledi krepak minerski pozdrav skoraj iz 400 grl. da za-trepeče srak na trgu. Ni manj, če ne še bolj navdušen pozdrav velja za tem prijublenemu komandantu sekcije MDB Milana Gerželju, ki pove:

»Obračun tretje dekadde naših del na cesti Novo mesto-Mačkovec je pokazal izredno lepe uspehe. Štab sekcije MDB je na podlagi obračunov izvršene dela, za notranji red v brigadah in organizirano kulturno-sportno ter zabavno-družabno delo sklenil imenovati:

za tretje udarno I. ljubljansko MDB Majde Šite, ki je v zadnji

dekadi dosegla 172,5% norme; za tretje udarno I. mariborsko MDB Slave Klavora, ki je dosegla 188% norme; za drugo udarno I. irboveljsko MDB Milana Majena, ki je dosegla 152% norme; za prvo udarno II. ljubljansko MDB Toneta Tomšiča, ki je dosegla v tej dekadi 142% norme, in za tretje udarno III. ljubljansko MDB Franca Rozmanna, ki je dosegla v zadnjih 10 dnevih povprečje 208% norme...

Ko da bi se v gorah utrgal piav, zagrmilo iz grl brigadirjev navdušen klic veselja in ponosa nad doseženimi priznanji. Trg se trese, ko si dajejo brigade medsebojna priznanja: za tretjo ljubljansko minerski pozdravi! Vsem brigadam po-

zdrav 3. čete! Novemu mestu pozdrav vseh brigad! Komandanti sprejemajo diplome za svoje pridne in požrtvovalne fante in dekleta. Njihova vnetna je zadnjih osem dni presečila vse meje; ponoči in podnevi so se brigade vrstile na cestah, samo da bi bile boljše od sosede, in še ko je bil čas počitka, so prostovoljno odhajali nakladat kamlone, ki jih je čez dan manjkalo. Navlice vsemu trudu pa niso pozabili na številna predavanja: o zunanji politiki, o zgodovini Dolenjske, o Trdnini, o delu prebivalcev pod Gorjanci za NOB in še in še. Včeraj so na predloge mladinskih organizacij sprejeli 29 najboljših mladink in mladincev Zveze komunistov; o tem so

razpravljali v vseh brigadah kot posebni počastitvi.
Na oder stopi tovariš Tone Valentinčič in se v imenu občinskega ljudskega odbora s toplimi besedami priznava za hvalni delavni mladinci za njen delež pri rekonstrukciji ceste do Smednika. Naša mladina je čaka kot je bila nekdanj, pove: zato jo imamo radi, smo ji hvaležni za njen trud in spoštujemo njeno delo.

»Tito-mladina! Tito-mladina!« mogočno odmeva skandinave v tople poletno noč, v zraku pa še brne akordi pravkar odpete pesmi: »Mi smo mladi bataljoni, nova četa novih dni...« Ob zvokih voljaške godbe odkorakajo brigadirji na Loko, kjer jim mine večer v prijetnem veselju. Tam doba darnaški diplome in komandanti sekcije že bori roka, tolikokrat je novej čestitil svojim pridnim fantom in dekletom.

In ko jih v soboto popoldne vzi v vlak proti Ljubljani in njihovim domovom, jih na dolenjski progi že sreča novih 200 brigadirjev VI. in IX. ljubljanske brigade, ki sta prišli, da do 18. avgusta nadaljnja zahtevna dela. Cesta pa se širi in raste in ljudje vzdiho ne še vedno ne morejo prebrati pridnosti in neugnanje požrtvovalnosti, s katero je pet bridg mesece dal delalo pri nas.

Vse, kar ste v teh tednih dali svojemu ljudstvu, dragi mladi tovariši, krepak in iskren HVALA! In še: minerski pozdrav za srečo, za nove uspehe na za blubezen do dela in življenja, ki ste je pri nas izpričali z ognjem svoje mladosti!

S. S.

Partizanski pohod tabornikov

iz Črnomlja preko Korduna, Like in Jajca v Pale pri Sarajevu

Slovenski taborniki bodo svojo pestro in vsestransko dejavnost obogatili letos še za eno pomembno dejanje: druga zlet tabornikov Jugoslavije, ki bo od 7. do 17. avgusta v Palah pri Sarajevu, se jih bo udeležilo več kot 700. Petdeset od teh jih bo šlo v Pale po poti, ki jo je leta 1943 prehodila slovenska delegacija, ki se je udeležila II. zasedanja AVNOJ v Jajcu. Tako bo mladna spoznala številne znamenite kraje in naporno pot, ki so jo med vojni prehodili slovenski ljudski odposlanci.

Jedro pohoda sestavlja 25 fantov in deklet, članov Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta, izkušeni in utrjeni taborniki Približno 20 tabornikov bodo dane vse večje taborniške enote v Sloveniji, ki so za ta pohod izbrale svoje najboljše predstavnike. Pohoda se bo udeležil tudi dr. Metod Mikšič, ki je to pot premeril leta 1943, medtem ko je starešina pohoda Rudolf Wille, namestnik staroste ZTS, načelnik pa Branko Lukič iz Novega mesta. Odredov zdravnik bo major dr. Zlatko Voglar.

Pohod se bo začel v četrtek

25. Julija ob 17. uri popoldne v Črnomlju, kjer bo pred Prosvetnim domom krajša slovesnost. Se isti dan bodo taborniki odšli peš do Metlike, naprej pa z vlakom do Vrbovine. Prenočili bodo v Otočcu v Liki, nato pa nadaljevali pot peš v Titovo Korenico in naprej v Prnjavor. Z vlakom se bodo potegnili v Drvar, kjer si bodo ogledali zvezni muzej NOB v pečini, v kateri se je rešil Vrhovni štab z maršalom Titom ob nemškem desantju. Čez Livno in Livnsko polje bodo prišli v Donji Lapac, kjer je delegacija poslancev pred 14 leti skoraj nalezela na nemško motorizirano kolono. Od tam pa v Donji Vakuf, odkoder bodo z etapnimi prevozniki prišli v Jajce. Ogledali si bodo to znamenito mesto in vse, kar je v zvezi z delom AVNOJ, nato pa bodo z vlakom odšli v Sarajevo in Pale.

V Palah bo partizanski pohod zaključen, taborniki pa bodo odšli v svoje enote. Novomeščani bodo postavili v Palah svoj tabor v makedonskem taborniškem naselju. Na zveznem zletu bodo tekmovali v taborniškem mnogoboju, medsebojni obiski, ogled Sarajeva in številnih

spomenikov NOB, nakar se bodo po 17. avgustu naši fantje in dekleta vrnili čez Split in Reko domov.

Na svoji poti bodo srečavali slavne kraje iz naše revolucije, videli bodo dve bratski republiki in se srečali s taborniki iz vseh jugoslovanskih pokrajin. Prebogatiti vtisov in srečanj se bodo napore, a lepe partizanske poti poti spominjali vse življenje.

za tretje udarno I. ljubljansko MDB Majde Šite, ki je v zadnji

Dom na Polomu

— nova planinska postojanka v Opatovi Gori v Gorjanah — bo odprta v nedeljo, 4. avgusta. Planinci, udeležite se glavni iz Kostanjevice s kamnom do 12 km oddaljenega novega doma!

Prva asfaltirana cesta v okraju

Dela na modernizaciji ceste Novo mesto — Smednik prav napredujejo in bodo, če ne bo posebnih nepredvidenih zaprek, končana ob predvidenju. Od Lesnice do Hrvaškega broda so zemeljska dela v glavnem končana. Sedaj utrjujejo posemne odseke, med Drago in Ruhnjo vasjo so pa pričeli urejeno cestišče že polivati z asfaltom.

To bo prva asfaltirana cesta v novomeškem okraju. Na dolenjskih cestah do sedaj asfalta nismo poznali, razen na mostovih in skozi Kostanjevico in Sentjernejo. Čeprav je to v bistvu stara cesta, bo po do-

gotovitvi pravzaprav nova, moderna, sodobna cesta. Razširjajo jo na pet metrov cestišča, izravnavajo so številne večje ali manjše krivine, napravili useke in nasipe, kjer je bilo potrebno in opravili še razna druga dela. Preložitve pri Ruhnji vasi je tudi končana, le ugotoviti je še treba. Z preložitvijo dela ceste so se izognili dveh ostrih ovinkov in manjšega klanca. Z delnim usekom in delnim nasipom so pa izravnavali cesto tudi na severovzhodni strani Ruhnje vasi proti Dobravi. Prav tako so izravnavali oster zavoj pri

spojitvi te ceste s cesto Skočjan — Dobrava.
Brez težav seveda tudi pri teh delih ne gre. Večji del ceste gre po mehkem terenu. Ker je treba na več krajih cesto razširjati na obeh straneh stare ceste, je treba tudi ob strani urejevati. Talna voda in mehak teren povzročata, da se pogreza pod težkim valjarjem. Na takih krajih je treba cestišče ponovno prekopati in utrditi s kamenjem, še prej pa odstraniti spolzko podlago. Tudi promet, ki ga ni mogoče povsem zapreti, moti redno delo.

Veliko dela so opravile mladinske delovne brigade med Novim mestom in do vrha klanca pod cerkvico pri Mačkovecu, odnosno še nekoliko dalje proti Lesnici. Dobri pomočniki graditeljev so tudi številni stroji. Brez teh bi težko šlo. Pri zemeljskih delih so si veliko pomagali z buldožerji, s parnimi lopatami, z nabiralci — žabami in kamioni, ki imajo sploh veliko besedo, saj je treba prepeljati velike količine zemlje in kamna. Sedaj imajo glavno besedo valjarji, za njimi pa še grede s svojimi »kuhinja« asfalterji.

Razpis štipendij

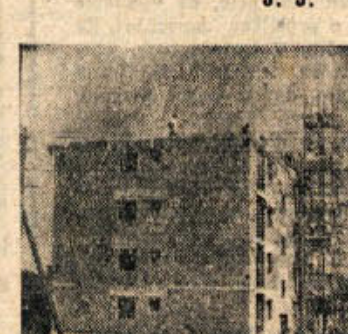
- Komisija za štipendije OLO Novo mesto razpisuje za šolsko leto 1957-58 naslednje štipendije:
- 1. Učiteljske
- 2. Srednja vzgojiteljska šola
- 3. Prir. matematič. in fil. fakulteta (ma-fi 3, pedag., german. 5)
- 4. Višja pedagoška šola (ma-fi 1. slov. 1, defekt. 1, tuj. jeziki 4)
- 5. Višja gospodinjstva šola
- 6. Višja šola telesne vzgoje
- 7. Knjižničarska šola
- 8. Agronomski fakul. (agronomija)
- 9. Srednja kmetijska šola
- 10. Ekonomska fakulteta
- 11. Pravna fakulteta
- 12. Ekonomska srednja šola
- 13. Administrativna šola
- 14. Tehnična fakulteta, gradbeni oddelki
- 15. Tehnična fakulteta, odd. za geodezijo
- 16. Gradbena srednja šola, geodetski odsek
- 17. Medicinska fakulteta
- 18. Medic. fakulteta, stomatološki oddelek
- 19. Zdravniška-stalista
- 20. Medic. fakulteta, bakteriološki oddelek
- 21. Babiška šola

Kombajn v Sentjerneju

V nedeljo, 14. julija, so v jutranjih urah pripeljali v Sentjernejo kombajn, ki je žel in mlatiš pšenico na njeni kmetijski posesti v Sentjerneju. Ljudi je bilo zelo veliko in so se za stroj zelo zanimali. Kar občudovali so ga, saj ga verjetno od navzočih še nihče ni videl.

Eksplozijski stroji kmetijske zadruge tekmovali v oranju na nasprotni njeni. Prvo nagrado je dobil traktorist Franc Rebzel iz Sentjerneja (zapestno uro in nekaj v denarju).

J. J.

Novi pravzaprav že drugi 24-stanovanjski blok v Kandiji je že dni dni strojno ogrode. Naš fotoreporter ga je ujel tik preden je dobil klobuk. Stanovanja, stanovanja — o njih teče pogovor vsepovsod. Zato smo tako naglice v gradbeništvu še posebej veselili! Ko bi le imela veliko posnemačev!

KRI ZA ŽIVLJENJE

Na transfuzijski postaji novomeške bolnišnice so 17. julija oddali kri sledeči prostovoljni krvodajalci:

Uslužbenici in delavci Elektro Novo mesto: Milan Korčič, Drago Cerovšek, Jože Saje, Anton Repovž, Maks Roje, Anton Jančar, Janez Črtalič, Martin Može, Franc Kaussek in Frano Zitnik. Uslužbenici Vodovoda Novo mesto: Anton Savrič, Peter Kovačič in Milan Pezerovič.

Med krvodajalci so bili tudi dan še: Božo Miklič, logar; Anton Prosen, logar; Marija Vrančič, šivilja Mestnega krojaštva; Alojzija Miklič, gospodinja z Broda; Helena Čarman in Marija Kure, gospodinja iz Novega mesta.

Obvestilo naročnikom in bralcem

Za tiskanje našega časnika smo dobili za leto 1957 odobrenih 18 ton rotacijskega papirja, od česar smo do sedaj porabili že nad 11 ton. Ker je pred nami še doberih 5 mesecev in ker večina naših bralcev početi manj bere, želimo pa si obsežnejših številik zlasti v jesenskem in zimskem času, bo izhajal Dolenjski list v naslednjih dveh mesecih pretežno na 4 straneh. K takemu sklepu nas silijo tudi vsakoletno slabo finančno stanje in upravi lista, ki ima v poletnih mesecih najmanj dohodkov od naročnine in oglasov.

Naročnike in bralce prosimo, da vzamajo začasnno skrajšanje obsega domačega lista v razumevanjem na znanje.

Uredništvo in uprava Dolenjskega lista

VERE

ZA CAS OD 26. JULIJA DO 3. AVGUSTA.

Vreme se bo v splošnem izboljšalo; prevladoval bo sončno poletno vreme, vendar še močne krajevne nevihte. Kratkotrajna poslabšanja s padavinami pričakujemo v času med 28. in 30. julijem ter v neposredni bližini 3. avgusta.

Notranjepolitični tedenski pregled

Gospodarili smo dobro

Pot leta je za nami in prve številke o doseženih gospodarskih uspehih so tu. Številke sicer še niso dokončne, vsaj vse ne, vendar pa so toliko zanesljive, da vam jih bomo nekaj zapisali v današnjem pregledu. Se prej pa splošno napoved: v prvem polletju smo gospodarili celo veliko boljše kot so pričakovali največji optimisti. Doseženi uspehi potrjujejo, da so bile vse postavke v letošnjem družbenem planu realne in zato tudi izvedljive. Predvidevanja, da bo trg še bolj ustaljen in življenjska raven višja, se uresničujejo. Če bodo naši kolektivni tako nadaljevali — vsi to želimo in upamo, potem si tudi ob koncu leta lahko obojemo uspeh.

V preteklih šestih mesecih se je močno spremenila takimenovana struktura industrijske proizvodnje. Tovarne proizvajajo veliko več blaga za potrošnjo in materiala za reprodukcijo, to je surovini za nadaljno predelavo. V tem obdobju je proizvodnja blaga za široko potrošnjo za 23% večja kot lansko leto ob istem času. Najbolj se je povečala proizvodnja električnih aparatov za gospodinjstvo in sicer za 85%, radio aparatov za 65%, bombažnih tkanin za 23%, posode za gospodinjstvo za 50% in tako dalje.

za 21%. To je vsekakor izreden uspeh, saj plan določa naj bi se industrijska proizvodnja v letošnjem letu povečala le za 7%. Čeprav je k temu precej prispevala zadostna količina električne energije v prvi polovici letošnjega leta, pa ni mogoče zanikati tudi prizadevanost, boljšo organizacijo dela in večjo proizvodnost v mnogih tovarnah.

V tem času smo porabili za investicije 12% več sredstev kot lansko leto, vendar pa je tudi tu struktura investicij precej drugačna kot lani. Letos smo za gradnjo tovarnih in drugih gospodarskih naprav dali le za 4% več denarja. Negospodarske investicije pa so porastle kar za 58%. To pa pomeni, da smo porabili veliko več denarja za gradnjo šol, bolnic, stanovanj in drugih komunalnih naprav. Sredstva za te namene so tako velika in plan je presežen za tolikšne vsote, da gospodarstvenike skrbi, kakšen bo vpliv tega presežanja investicij na stabilnost tržišča. Zato so predlagali, da bi lahko iz skladov za gradnjo stanovanj itd. porabili le toliko sredstev kot predvideva družbeni plan za leto 1957. Čeprav bi p tentakem zgradili nekaj manj naprav družbenega standarda, kot pravimo, bi bil tak ukrep verjetno koristen, ker bi bili bolj brez skrbi, do cene ne bodo poskočile. Denar pa, ki bo ostal, bi v prihodnje uporabljali za nanaž. Dusej smo namreč sredstva za sklade planirali v naprej in jih uporabljali že izkrat, ko jih še bilo ni. To pa je seveda slabo, kajti dober gospodar upo-

rablja le tisto kar ima, ne pa tudi tisto, kar bo šele pridelal. Prav zato predlagajo, da bi v nekaj letih na skladih za pospeševanje kmetijstva, za gradnjo šol in komunalnih naprav, za gradnjo stanovanj itd. zbrali toliko denarja, da bi pozneje gradili le s tistim, kar bi že imeli.

Kaj pravijo podatki o življenjski ravni v prvem polletju? Denarni dohodki so za 24%, a plačni skladi za 22% večji kot v lanskih prvih šestih mesecih. Maloprodajne cene industrijskega blaga so v prvih šestih mesecih za 2% višje. Za nekaj več so se povečale cene prehranskih blaga, toda ti podatki še niso zbrani. No, ne oziraje na to, lahko trdimo, da se je povečala realna plača zaposlenega prebivalstva. ocenah zveznega statističnega urada se je kupna moč v mesecu maju tega leta povečala v primerjavi s istim mesecem lanskega leta za okoli 10%.

Toda lepš uspehov ni dosegla le industrija. Letos se je povečal tudi prevoz blaga na železnici, in sicer za 20%. Pomorski promet je bil večji za 29%, rečni pa celo za 73%. Splošen poročilni industrijske proizvodnje je ugodno vplival tudi na izvoz in uvoz. V prvih petih mesecih so uvozili za 25% več blaga kot lani ob istem času. Po vrednosti izvozimo zdaj največ končnih izdelkov, strojev, pohištva itd. V istem času se je močno povečal tudi uvoz, kar za 39%. To pa nas malo skrbi, kajti številke dokazujejo da uvoz še vedno narašča hitreje kot izvoz, vendar pa pričakujemo, da bo v prihodnjih mesecih bolje in da bo uvoz manjši, izvoz pa še večji.

Taki so podatki, ki govorijo, da smo gospodarili dobro.

Potrebujemo napredne kmetovalce Je to socialistično?

Ne vemo, če lahko metliške mlade zadrugičke že postavimo na prvo mesto. Vsekakor pa niso daleč od njega, kar kaže njihovo dosedanje delo kakor tudi načrti, ki jih bodo v teku leta gotovo izpolnili.

Obiskali smo kmetijskega tehnika Zvonka Gustina, ki dela z mladimi zadrugičkami v okviru metliške kmetijske zadruge in ta nam je povedal prav zanimive stvari.

Kakor mora biti povsod, če hočemo doseči prave uspehe, naprej narejen načrt za sistematično delo, tako je bil ta načrt izdelan tudi pri metliškem aktivu. Aktiv, ki šteje okoli 60 mladih zadrugičnikov, je razdeljen na štiri krožke. Prvi zajema Slavno vas in Boldraž, drugi Lokovico in Trnovce, tretji Curle Rogalnice, Radovice in

Metliški aktiv mladih zadrugičnikov je napovedal sosednjim aktivom tekmovanje

Svržake, četrti pa Metliko, Križevsko vas in Berčice. Nekeje časa je obstajal tudi krožek mladih zadrugičnikov v Drašičih, ki pa je zaradi nezanimanja in nerեսnosti članov prenehal z delom.

Kdo se lahko vključi v aktiv mladih zadrugičnikov?

Vsak mlad kmečki fant, ki si želi izpopolniti svoje znanje v kmetijstvu, ki stremi, da si svoja dosedanja izkustva izboljša z novimi naprednimi prijemi. Prav zato, da se strokovno izpopolnjuje, so se mnogi od teh mladih zadrugičnikov v zimskem času vključili v kmetijsko gospodarsko šolo, kjer so razen

splošnoobrazovalnih predmetov poslušali tudi predavanja o zdravstvu in asanaciji vasi, o zadrugičstvu, biologiji in tehniki v kmetijstvu, o živinoreji, poljedelstvu, vrtnarstvu, sadjarstvu, vinarstvu in gozdarstvu. V aktivu oziroma krožkih sedaj nadaljujejo svoj pouk s praktičnim delom, tako z gnojilnimi poskusi pri krompirju in na travniških, s poljetnim škropljenjem sadnega drevja z Dihhtarom, s praktičnim spoznavanjem trav in plevelov itd. Tov. Gustin obseha vsaj enkrat mesečno vseh aktiv, kjer svoje predavanja združuje s praktičnimi demonstracijami na terenu.

Poziv mladim zadrugičnikom novomeškega okraja

Danes dela v novomeškem okraju 15 aktivov mladih zadrugičnikov, nekaj pa jih bo še na novo osnovanih, saj kaže zanje kmečka mladina veliko zanimanje. Da pa se poživijo in vskladi delo teh aktivov, so metliški mladi zadrugičniki napovedali vsem ostalim tekmovalcem. Program obsega 21 točk, od katerih morajo biti nekatere izpolnjene v polletnih mesecih, ostalo tekmovalje pa je raztegnjeno na celo leto. Tekmovalje zajema praktična kmečka dela, praktične ogleda in poskuse, ureditev gnojšč, hlevov in svinjnikov, obnovitev sadovnjakov in vinogradov, ogled kmetijskih obratov, drevesnic, trsnice itd. razširjenje kmetijskega tiska, organiziranje predavanj, čimveč vpisov v kmetijske šole in podobno.

Je to socialistično?

Ljudska skupščina LRS je na zadnjem zasedanju sprejela sklep o nekaterih teritorialnih spremembah v naši republici. Med drugim se ukvarja tudi okraj Kočevo ter nekatere manjše občine, med njimi tudi dosedanja občina Predgrad ob Kolpi. Ta s svojimi podirni tisoč prebivalci in siabo razvitim gospodarstvom res ni imela pogojev za obstoj.

Ze ob ustanavljanju komun le-ta 1955 je bilo jasno, da niti okraj Kočevo s 33.000 prebivalci, še manj pa občina Predgrad nima jo bodočnosti kot teritorialne ob-lastvene enote. To je bila začasna rešitev, čeprav, kot vidimo, ne najbolj posrečena, vsaj kar se ti-če občine Predgrad. Zaradi bliž-ine sedeža okraja — za Poljance je bil bližji kot Novo mesto — je takratni občinski ljudski odbor pristal, da se občina Predgrad priključi okraju Kočevo. Hkrati je bilo dano v zapisnik, da se v primeru razformiranja kočevskega okraja, Prebivalcem inoima spet lo-ka, ključni deli krajinskih del je Poljansko dolino so takrat hoteli h Kočevo tudi zato, da bi bolj opravičili obstoj okraja Kočevo.

Občini Predgrad so prav tako priključili nekatere slabo nase-lijene kočevske vasi, ki niso ni-koji spadale po nobeni liniji v Poljansko dolino. Z njihovo pri-ključitvijo so menda hoteli prav tako okrečiti to najmanjšo občino v republici.

S sklepom ljudske skupščine LRS je Poljanska dolina prvič v zgodovini razdeljena med dve ob-čini in dva okraja. Skupščina je upoštevala željo prebivalcev po-razdelitve vasi, odnoima katastra-rih občin. To je povzročilo pravil-no, gre za njih, za nikogar dru-gega. Mi se v zadevi z odloča-tem, kam bo šla dolina, nismo mešali. Prebivalcem smo ob nji-hovem priznanju ustvovali eno-tnost in slogu ter hkrati opozorili na »svetovalce«, za kam naj se odločijo, ter njihovo zlonamer-nost. Zal, naš nasvet ni imel uspeha, postopek pri odločanju ni pridelal nič, kar bi bilo dokler ni posegla vmes skupina ljudskih poslancev.

Naše uredništvo je prejelo več poročil volivcev in posameznikov iz doline, ki so nam poročali o-činskih inoima spadalcev, zato o se bolj čudni propagandi da celo o pritisku nekaterih ljudi na opredelitev prebivalcev. Teh pi-sem nismo objavili, kot tudi ni-emo odgovarjali na nekaj čudno pisanih »Novic«, pri glasovanju v nasprotju z resnico. Zdej pa je potrebno, da povemo, kako je bilo, da ho javnost poučena o po-letku pred razdelitvijo doline.

Kočevske »Novice« so naprej objavile vest na prvi strani, da je izvršil svet LRS med drugim tudi priključitev vasi, ki socialistič-nej občini Poljanske doline priklju-čijo občini Kočevo. To je zanimivo temboj, ker so zastopniki mno-štinskih organizacij občine Predgrad na sestanku 16. julija izgovarja-li, da je bilo pri sestavi zapisni-ka o poteku zborov volivcev niso delali na zboru, pač pa drugi dan na občini, kamor so pozvali oba overovalca, da podpisata zapis-nik. V poteku je bilo, da je dal ustuženec Andrej Tomšič ove-rovatelja nista hotela podpisati, ker je bilo v zapisniku zapisano, da je 17 volivcev glasovalo za Crnomelj, 13 pa za Kočevo. Kje so v zvezi z odločitvijo voliv-cev, bi lahko poizkusili samo ustuženec na občini. V Predgra-du je bilo na zboru 64 volivcev, odnoima toliko jih je glasovalo. Za Kočevo je 62 in za Crnomelj dva. Drugi dan niso prišli, ker se niso hoteli izjaviti, ali so se vzdr-žali glasovanja. V volilni enoti Radence-Dečina je bilo 73 voliv-čev za Crnomelj in samo eden za Kočevo. V volilni enoti Zagorac je glasovalo za Crnomelj 62 vo-livcev in samo eden za Kočevo. V volilni enoti Ceplje, Vimoj, Krapi, Brezovica in Nemška loka je bilo navzočih 24 volivcev, 18 za Kočevo in 6 za Crnomelj. V volilni enoti Stari trg-Motile je vseh 88 navzočih volivcev gla-sovalo za Crnomelj. V Dolu je vseh 18 volivcev glasovalo za Ko-čevje, prav tako v Lazeh, kjer je bilo navzočih 12 volivcev. Šo-čet pa zapisniku množičnih orga-nizacij je na zborih volivcev gla-sovalo za Crnomelj 239 volivcev, za Kočevo pa 114.

To številke navajamo zato, ker so kočevske »Novice« že v nasled-nih številkah (28. junija) objavile naj se Poljanci sami odločijo. Hkrati navajajo po proizvedbah na

Brez konkurence...

V ponedeljek, 15. julija, je bilo. Neki možakar je prinesel na trg koš lepih marelic. Sadje, razen češenj, je zelo redko blago na novomeškem trgu, zato so gospodinje hitro obstopile prodajalca marelic. Ta je postavil koš na tla in povedal ceno: 130 dinarjev kilogram. Navzile vsi podi cenil so ženske hotele kupiti marelice. Ta ima doma bolnika, druga otroke, pa tudi odrasel zdrav človek si v tej vročini radi privošči sadja.

Med gospodinjami je bila tu- di žena zasebnega obrtnika D. iz Novega mesta. Ta se je odlo-čila, da kupi vse marelice, če- mur so se odločilo uprje druge gospodinje, vendar ni nič po-magalo. Možakar, videč, da se žene trgajo za sadje, je rekel: »Nič, po 150 din bodi!« Optal je koš in se z engro kupoval-ko, ki verjetno ni v denarni zadregi, s trga. Čeprav je dobil lepe denarje za sadje, ni hotel plačati tržne pristojbine.

Kako upravljamo socialno zavarovanje

Našteli smo raznovrstno in pestro področje dejavnosti okrajnega zavoda za socialno zavarovanje. Številke, ki smo si jih v tem pregledu ogledali, nam razen drugih podatkov različno kažejo velik napredek zdravstvene službe na Dolenjskem, odpirajo pa tudi številne probleme, ki jih zavod — skupno z ostalo zdravstveno službo v okraju — rešuje.

Odkar je bilo tudi v to dejavnost vpeljano družbeno upravljanje, smo v službi socialnega zavarovanja opazili iz leta v leto večje uspehe. Člani okrajne skupščine OZSZ se zanimajo za delo zavoda in njegove probleme. Večina razpravljanj na zasedanjih je posvečena še vedno osnovnemu vprašanju: ustvarjanju in delitvi finančnih sredstev. To je osnova, ki daje podlago celotnemu delu zavoda. Letos je v proračunu okrajnega zavoda predvi- denih 625 milijonov din dohodkov in izdatkov, od tega 241 milijonov din za zdravstveno zavarovanje, medtem ko je ostalo namenjeno pokojninski službi, otroškim dodatkom itd. Vsek mesec marca zavod zbrati 88 milijonov din, da lahko izplača hranarino zavarovancem, račune bolnicam, ambulantom, pokojnine, otroške dodatke in dr. So meseci, ko zbere komaj po 45 milijonov. Med nered- nimi plačniki prispevkov soc. zavarovanja je nekaj za- sebnih obrtnikov, ki dolgujejo trenutno 2.750.000 din. Take mora zavod poterjati tudi z ruheziljo, če nečeto izpolniti dolžnosti do zavarovancev sami.

Pokojninska služba v zavodu ima čedalje več opravka z reševanjem naraščajočih zahtev za pokojnino oz. in- validnino. Letos v januarju je dobil zavod 68 takih pro- šenj, v februarju 63, v maju pa kar 123! Vendar 30 do 35 odstotkov proštev nima pogojev za pokojnino; ni- malo delovne dobe, nimajo dokazov o službah in pod. So primeri, kjer je moral zavod prošilcu že petkrat za- vrniti zahtevo po pokojnini. Bil je slučaj, da je bilo za nekoga drugega prošilca zaslišanih 50 prič, pa vendarle niso mogle povedati nič takega o prošilčevi zaposlitvi, da bi mu prošnja lahko ugodno rešili. V bodoče bodo pro- silci morali hkrati z zahtevkom za priznanje pokojnine vložiti tudi kavgijo, ker morajo dobiti priče plačane potnine.

Poseben problem v okraju so delavni invalidi, ki jih je že čez 1000. Zavod čedalje bolj skrbi za njihovo medicinsko rehabilitacijo in poklicno prekvalifikacijo. V sedanjem Materinskem domu namerava s sodelovanjem novomeške bolnišnice urediti oddelek za medicinsko re- habilitacijo, kjer bodo ljudje po operacijah, revmi itd. z različni aparati nadaljevali zdravljenje, gibali ude in se znova usposobili za delo.

Težavno področje je preusmeritev invalidov dela v nove poklice. Take primere mora zavod reševati za vsak primer posebej, v dogovoru s podjetji in invalidi, pri čemer povedo tudi zdravnikovi svoje mnenje. Sploh se je sodelovanje zdravnikov na tem področju pokazalo kot dragocena, nepogrešljiva pomoč in reči je treba, da je okrajni zavod ustvaril trdne stike z zdravniško operativno.

Ob vsem tem izdatki za socialno zaščito, zdravstvo in varstvo seveda naraščajo. Ker je okrajni proračun dostikrat v zagati, da bi lahko zagotovili vsa potrebna sredstva za nadaljnji napredek zdravstvene službe, se opira na okrajni zavod za soc. zavarovanje. Le-ta ima velik interes, da se zdravstvena služba razvija v skladu z napredkom sodobne znanosti, saj hoče delovnemu člo- veku obvarovati zdravje in delovno sposobnost; če pa je zbolel za mu hoče čimprej vrniti zdravje.

Skrb za napredek in nove uspehe na teh področjih pa seveda ni samo stvar okrajnega zavoda. Zlasti samo- upravni organi v podjetjih in sindikati lahko tu izdatno pripomorejo, da bodo sredstva socialnega zavarovanja uporabljena kar najbolje. V okraju se tega še veliko premalo zavedamo, čeprav gre za znatna, večstomilijon- ska skupna sredstva. Se se dogaja, da n. pr. samo zavod ugotavlja povečano število spadecev s koleca, spokodb na poti na delo ali z dela, ob sobotah in ponedeljkih ali takoj po prvem ali 13. v mesecu (ko je plačilni dan), ki pa so mnogokrat posledice vinenosti in pod. Ob takih povljivih kolektivih navadno molče, čeprav vedo, da se v podjetjih dogajajo nepravilnosti. Vzgojni poudarek naj bi v delu sindikatov dobil več prostora.

V zadnjem času pripravila zavod prenos izplačevanja hranarine za čas boleznii na podjetja. Hkrati ko pre- majajo delavci in nameščenci podjetij mesečne plače, naj bi dobivali svoje prejemke v obliki hranarine bolani čla- ni kolektivna na svoji stalni blagajni. Zavod računa z uvidenostjo vodstev podjetij, ki naj bi tudi s tem delom ustvarila tesnejše stike med člani kolektivov.

Pisati bi bilo treba ob koncu tega pregleda seveda še o marsičem, tako n. pr. o problemih zobozdravstvene službe v okraju, o npr. o velikih skrbi okrajnega zavoda za gluhočeno mladino, o visokih izdatkih za usposabljanje invalidov dela in problemih okrog njihovega vključevanja v proizvodnjo oz. druge panoge go- spodarstva, pa še o marsičem, kar zaposlitev operativno okrajnega zavoda za soc. zavarovanje. Vendar o tem še kdaj drugič. To, kar smo povedali v dosedanjih številkah, pa nas prepričuje o znani resnici: da smo v socialnem zavarovanju dosegli zadnja leta vidne uspehe in da je v njih delovni človek na prvem mestu.

Preskrba Novega mesta s sadjem in zelenjavo

Metliški mladi zadrugičniki so 22. junija tekmovali v košnji. Na Cajnarnem travniku v Križevski vasi se je pred tri- člansko ocenjevalno komisijo pomerilo 12 koscev. Prvo mesto je zasedel Tone Pečarič iz Cu- riške, drugo Slavko Cajnari iz Kri- ževske vasi, tretje pa Slavko Vuksinič, prav tako iz Križev- ske vasi. Prvi trije so dobili tudi lepe praktične nagrade, vsi ostali udeleženci pa cepalne no- že ali strokovne knjige.

Mladi zadrugičniki že tekmujejo

Metliški mladi zadrugičniki so 22. junija tekmovali v košnji. Na Cajnarnem travniku v Križevski vasi se je pred tri- člansko ocenjevalno komisijo pomerilo 12 koscev. Prvo mesto je zasedel Tone Pečarič iz Cu- riške, drugo Slavko Cajnari iz Kri- ževske vasi, tretje pa Slavko Vuksinič, prav tako iz Križev- ske vasi. Prvi trije so dobili tudi lepe praktične nagrade, vsi ostali udeleženci pa cepalne no- že ali strokovne knjige.

Prijetno se družijo s koristnim

29. in 30. junija so mladi za- drugičniki odšli na dvodnevno kmetijsko strokovno ekzkurzijo. Obiskali so kmetijsko posestvo in šolo na Grmu, si ogledali Zadrugo mlekarino, nato pa ob- novljeno vinograde na Trški gori. V Ljubljani so prisostvo- vali zletu Partizana, nakar so na Gorenjskem obiskali selek- cijsko posestvo Črnelo in si pri tem ogledali sorte poskuse raznih kmetijskih rastlin, od- prete hleve in električno molžo. Mimogrede so se odpeljali še v Kamnik, nato pa preko Ljub- ljane na državno posestvo Mla-

Strela poškodevala štiri ljudi

Močno neurje, združeno z bliskom in gromom, ki je v noči od 10. na 11. julija zajelo področje okoli Novega mesta, je kot marsikaterga drugega zbudilo iz sna tudi družino Sinkovca Antona, kmetja iz Harinje vasi 24 pri Otočcu ob Kriki. Domači so se, zbudjeni od groma pogovarjali in opa- zovali bliske, ki so s svojo svetlobo razsvetljevali sobo.

Približno ob pol enih zjutraj pa je nenadoma zasijal poseb- no slepeč blisk. Gospodinja je zaskelelo v stegnu, da je po- škobil v postelji. Prestrašena je vprašala moža, kaj naj bi to bilo, ni pa dobila odgovora. Ko na ponovno vprašanje le ni bilo glasu, je ugotovila, da so mož, hči in sin omenjeni od strele. Na njeno klicanje je iz sosednje sobe prihitela dru- ga hči; obema se je po kraj-šem času posrečilo domače osvestiti. Gospodar ima od strele poškodevani obo roki, hči opečeno stegno in poško- dovano oko, sin ima pretres- možganov, gospodinja pa ož- gano nogo. Vsi, razen gospod- inje, so se zatekli po pomoč k zdravniku. Zanimivo je, da druga hči ki je spala v so- sednji sobi, nima nobenih poškodb.

Kot domnevajo, je strela pritegnila železna cev, ki stoji na strehi, pripravljena za priključek elektrike.

Stefan Simončič, predsednik okrožnega sodišča

O razvezah zakonskih zvez

Ti podatki precej ovržejo po- gostokrat slišano mnenje, da vložki največkrat mož tožbo na razvezo zakona, saj izkazujejo približno izenačenost tožb žena in mož kot tožnikov. Na splošno pa moramo reči, da so možje bolj občutljivi, morda samo zase, in bolj tožijo svoje krive žene, medtem ko so žene bolj potrpe- ljive in odpustljive. Zanimivo je pa, da je odstotek razveznih pravih, ki sta jih sprožila sporaz- umsko, ali zakonca izredno niz- kek, saj dosega n. pr. v letu 1956 komaj 3%, medtem ko je bil ta odstotek pri okrožnem sodiš- tu v Ljubljani v istem letu 29,4%. Vzroke je treba prav gotovo iskati v gospodarskem in družbenem pogledu, ki so v obeh okrajih precej različni. Vseka- kor pa kaže vložitev sporazum- skega predloga na večjo razum- nost zakoncev.

KDO JE VEČKRAT KRIV RAZVEZE?

Temeljni zakon o zakonski zvezi določa, da more le nektrvi zakonec vložiti tožbo na razvezo. Toda večkrat se pokaže na pod- lagi izvedenih dokazov, ki jih sodišče mora zbrati, da sproži postopek ravno krivi zakonec. Tudi v teh primerih se poka- žejo močje iznajdljivejši in sku- šajo doseči razvezo zakonske zveze, četudi so sami krivi raz- rahlanosti zakona. Jasnejši od- govor na gornje vprašanje pa dajejo tile podatki:

	Leto		
	1952	1954	1956
Skupaj zadev:	61	61	68
Mož - krivec	18	25	39
Žena - krivec	5	4	12
Oba krivec	27	30	14
Nihče krivec	11	2	3

Iz tega moremo zaključiti, da govorijo ti statistični podatki, četudi sicer v zadnjem letu morda nekoliko manj preprič- livo, mnogo bolj v prid ženi in ji moramo zato priznati več zaslug pri ohranjanju zakona. Ni pa prezreti, da je število raz- vezanih zakonov iz obojestrans- ke krivde vedno manjše, kar kaže, da imata zakonca vedno večji interes, da se ugotovi krivda, na drug; strani pa očitno tudi sodišče z vedno natančno- stjo in rahljotnostjo išče in raz- glablja o razveznih zakonih.

	Leto		
	1952	1954	1956
Skupaj zadev:	61	61	68
Zakoni z otroci:	33	32	35
Zakoni brez otrok:	28	29	33

Seveda nas ti podatki ne sme- jo zavesti do drugega zve-

Komu dodeljuje sodišče otroke?

Vsekakor priznavamo mater prvenstveno pravico do otroka, saj zanj več žrtvuje, se mu bolj posveti in izkazuje večjo skrb kot oče. Tudi to občutljivo vpra- šanje mora rešiti sodišče, saj mora v sodbi, s katero izreče razvezo, odločiti tudi glede varstva, vzgoje in preskrbe otrok; to zlasti takrat, če se starši o tem niso sporazumeli, ali če njihov sporazum ni ko- risten za otroka. Sodišče mora že v teku razveznega postopka pretresti vse okoliščine, ki vplivajo na to, ali naj vsi otroci ostanejo v varstvu in vzgoji pri enem izmed njih, ali naj eni ostanejo pri materi, drugi pa pri očetu, ali pa naj se vsi zaupajo kakor tretji osebi ali zavodu. E- dino odločilo vprašanje, ki ga mora v zvezi s tem rešiti sodiš- če, so koristi otrok in družbeni odnosi. Novomeško okrožno so- dišče je odločilo o dodelitvi ta- kole:

Strefa poškodevala štiri ljudi

Močno neurje, združeno z bliskom in gromom, ki je v noči od 10. na 11. julija zajelo področje okoli Novega mesta, je kot marsikaterga drugega zbudilo iz sna tudi družino Sinkovca Antona, kmetja iz Harinje vasi 24 pri Otočcu ob Kriki. Domači so se, zbudjeni od groma pogovarjali in opa- zovali bliske, ki so s svojo svetlobo razsvetljevali sobo.

Sinu, fantu ali nečaku, ki je v vrstah JLA, pomeni Dolenjski list najlepši pozdrav vsakega tedna! — Naročite mu ga še danes!

3

V TEM TEDNU NABIRAMO:

Cvet rdeče detelice (100 d/n), rmana (50 din), lipe (220 dinarjev).

List alježa (40 din), breze (22 din), slezenovca (200 din), šmarčne (120 din), volčje če- snje — beladone (180 din), lapu- ha (vinogradniški) (60 din), me- lise (150 din), ozkolistnega tr- potca (80 din), hribske reze brez pečljev (500 din), pekoče ko- prive (41 din), maline (40 din).

Rastlino kopitnika s korenino (70 din), hribske reze (280 din), gladniška (40 din), rmana (38 din), pitčje kaše (200 din), že- nikiča (140 din), črnobine (80 din), jetičnika (120 din), vodne kreše (140 din).

Korenine baldrijana (280 din), ženikiča (250 din), šmarčne (300 din) gladeža (58 din), regrata (116 din).

Seme jesenskega podleska (300 din).

Suhe borovnice (600 din).

Obvestilo. Lista beladone, ki je mešan z listom male beladone, ne odkupujemo. List male beladone odkupujejo v letoš- njem letu izjemoma KZ po 80 dinarjev.

KOMU DODELUJE SODIŠČE OTROKE?

Vsekakor priznavamo mater prvenstveno pravico do otroka, saj zanj več žrtvuje, se mu bolj posveti in izkazuje večjo skrb kot oče. Tudi to občutljivo vpra- šanje mora rešiti sodišče, saj mora v sodbi, s katero izreče razvezo, odločiti tudi glede varstva, vzgoje in preskrbe otrok; to zlasti takrat, če se starši o tem niso sporazumeli, ali če njihov sporazum ni ko- risten za otroka. Sodišče mora že v teku razveznega postopka pretresti vse okoliščine, ki vplivajo na to, ali naj vsi otroci ostanejo v varstvu in vzgoji pri enem izmed njih, ali naj eni ostanejo pri materi, drugi pa pri očetu, ali pa naj se vsi zaupajo kakor tretji osebi ali zavodu. E- dino odločilo vprašanje, ki ga mora v zvezi s tem rešiti sodiš- če, so koristi otrok in družbeni odnosi. Novomeško okrožno so- dišče je odločilo o dodelitvi ta- kole:

Leto

	Leto		
	1952	1954	1956
Skupaj zadev:	33	32	35
Dodeljeni:			
očetu:	3	1	3
materi:	28	28	32
obema:	4	2	0
zavodu:	0	1	0

Seveda pa ima drugi zakonec, kateremu otroci niso zaupani, pravico z njimi osebno obnavati.

Podrimo o plemenito zamisel!

Priloge za zaščitno cepjenje proti otroški paralizi — V načrtu: še letošnji jesen na prostovoljni osnovi cepiti otroke od 6 mesecev do 5 let v vsej Sloveniji

V zadnjem času ljudje čedalje pogosteje sprašujejo, kako je z možnostjo zaščitnega (preventivnega) cepjenja proti otroški paralizi. Po lanski večji epidemiji sicer letos ne pričakujemo posebnega razmaha nevarne bolezni, vendar pa je treba misliti na bodočnost, kot na možnost, da preprečimo to bolezen v prihodnjih letih.

Naša zdravstvena služba je že doslej opravila pomembno delo za zdravljenje otroške paralize. Ljudska oblast je dala razmeroma veliko denarja za nakup raznih aparatov, za razširitev prostorov pri ljubljanski infektološki kliniki, gradnjo pa tudi virološki laboratorij, za katerega je nakupljena že vsa oprema. Cepjenje je za zdaj edino preventivno sredstvo, s katerim lahko otroško paralizo vsaj delno preprečimo. Ker vemo, da zapuščila bolezen, ki je smrtno nevarna, največkrat huđe posledice, je zanimanje staršev, zdravnikov in oblasti za zaščitno cepjenje zelo veliko.

otrok, kakršnih je n. pr. v našem kraju približno 2000. Seveda si starši želijo, da bi lahko cepili tudi otroke izven teh letnikov, cepivo pa bi moralo biti dostopno po primernih cenah.

Tako je prišlo pred nedavnim do pobude, da bi osnovali poseben fond, v katerem bi prispevala podjetja, ustanove, organizacije in posamezniki in iz katerega bi kupovali cepivo za otroke staršev, ki cepiva ne bi mogli kupiti sami. Nekateri okraji so s svojimi podjetji tudi že predlagali, da bi podjetja prispevala za nakup cepiva del deviznih sredstev, s katerimi sicer sama razpolagajo. Marsikdo bi rad

sam kupil cepivo in ga plačal z dinarji, samo da bi zagotovil otrokom zdravje mladost in jih obvaroval pred nevarnimi posledicami poliomielitisa. Mnogi starši želijo, da bi lahko kupili cepivo mimo črne borze, ki cenijo cepivo dvigajo, tako kupljeno cepivo pa tudi ni vedno zanesljivo, ker ni strokovno prepečeno in hranjeno v hladilnikih.

Povprašali smo na okrajnem ljudskem odboru in zvedeli, da sta OLO in okrajni sindikalni svet že imela prve pogovore z nekaterimi podjetji v našem kraju glede prispevka v deviznih sredstvih za nakup cepiva. Delavski sveti in upravniki odborov teh podjetij

prav gotovo ne bodo pomišljali, ko bodo razpravljali o pomoči, ki naj bi šla v skupni fond za nakup cepiva v inozemstvu. O ostalih ukrepih in možnostih za zaščito cepjenja proti otroški paralizi bomo poročali, čim bodo stvari bolj znane.

Pravtako pa smo tudi prebrali, da bodo vsi naši ljudje, ki so že tolikokrat potrdili svojo visoko zavest pri številnih akcijah Rdečega križa, pri krvodajalstvu, pri fluorografiranju in drugod, tudi pri prostovoljnem zaščitnem cepjenju otrok prispevali vse, kar bodo mogli, da bo akcija za preprečitev te nevarne bolezni kar najboljše uspeła.

Ivan Potočnik — devetdesetletnik

13. julija je tovariš IVAN POTOČNIK iz Klostra pri Gradcu slavil 90 let življenja. Člani krajevnega gasilskega društva, katerega podje

porni član je tovariš Potočnik še vedno, so ga s pionirji obiskali na domu, mu vnožili svo srečo, zdravja in zadovoljstva ter mu izročili tudi skromno darilce in šopek nageljnov.

Tovariš Potočnik izhaja iz kmečke družine. V življenju je mnogo prestal, bil je trikrat v Ameriki, nakar si je v Klostru uredil lepo domačijo. Med vojno je rad natočil steklenico vina in odrezal zagozd kruha, pa oboje odnesel v gozd k partizanom. Navzlic visoki starosti je slavljence še vedno čil in bister. Zelo rad se zanima za notranjo politi-

ko in dogodke v svetu. Ker mu je v zadnjih letih opešal vid, da nese more več brati, rad zahaja k sosedu poslušati radijske vesti.

Vsi vaščani mu ob lepem življenjskem prazniku čestitamo in mu želimo še veliko zdravih in zadovoljnih dni. S. S.

ČRNOMALJČANI!

Jutri popoldne odide ob 17. uri izpred Prosvetnega doma v Črnomlju na partizanski pohod skozi Belo krajino, Kordun, Liko in Jajce do Pal pri Sarajevu 50 slovenskih tabornikov in tabornic. Šli bodo po zgodovinski poti slovenske delegacije odposlancev na II. zasedanje AVNOJ iz leta 1943. Zveza borcev Črnomelj vabi vse prebivalce mesta k odhodni slovesnosti!

Drobne iz Metlike

Prejšnji teden je dež dvakrat lednato namočil zemljo, tako da je nevarnost najhujše suše minila. Upamo, da letina ne bo preslabša.

Zadnji torkov semenj v Metliki je bil že slabši kot tisti pred štirinajstimi dnevi. Deževno vreme in nalivi so marsikoga zadržali doma. Na trg je bilo pripeljanih vsega okoli 400 volov, približno 200 krav in 100 prašičev. Tudi živilski trg je bil slabo založen.

Martiničeva spet med nami

Kot že dve leti poprej, sta tudi letos prišla iz Francije na kratak odidih v domači kraj zakonca Martinič, doma iz Stopič. Proti koncu tega meseca prispeje iz Francije še ena večja skupina rojakov. S to skupino bosta prispeli tudi Martiničeva hčerka in snaha. Tudi oni bi radi spoznale rojstno domovino svojih staršev, oziroma staršev svojega moža.

Tovariš Martinič je ob obisku v naši upravi poklonil v tiskovni sklad lista tisoč dinarjev, za kar se mu uprava lista iskreno zahvaljuje.

SAH

KOBLER PRESENEČA

Ze zadnjim smo poročali o uspešnem startu črnomaljskega šahista Ivana Koblerja na polinalem turnirju za šahovsko prvenstvo Slovenije v Ljubljani. Ker v zadnjih kategorijah ni imel kajkega vidnejših uspehov, nas je nekje igra na tem turnirju tem bolj presenetila. V osmih partijah je dosegel ni manj kot štiri zmage, en poraz in samo en remis. To je veliko preseženo, posebno če upoštevamo, da je turnir zelo močno zaseden, saj poleg štirih prvokategorikov in štirih drugokategorikov sodelujejo tudi štirje prvenstveni Slovenci. Pred kratkim smo obiskali Koblerja v Ljubljani in ga vprašali, kaj je vzrok tako veliki spremembi v njegovi igri. Odgovoril je: »Včasih sem se na turnir veliko igral, tokrat pa sem šel popolnoma nepripravljen — igram pa z veliko lahkoto.« Kobler je trenutno v vodstvu, skupaj z moštroskim kandidatom Krivicem in Vavpetičem, če se pa upokleva še zmaga v partijah iz zadnjega kola (s Šribarjem), ki jo je igral vnaprej, potem je v vodstvu sam. Čeže, da se bo Kobler kot prvi Dolenjec plasiral v finale prvenstva Slovenije, ki nam je pred nami. Prvo kategorijo, ki je na zadnjih turnirjih ni mogel potrditi, je tu potrdil že po dobri polovici turnirja.

Zadnje šahovske vesti

Na polinalem turnirju za šahovsko prvenstvo Slovenije je po IX. kolu stanje na tabeli naslednje: V VODSTVU JE KOBLER IZ ČRNOMLJA S 1 TOČKAMI pred mojstr. kand. Krivicem in Vavpetičem (s in pol), Kršiničkom s točk. št. 8 tem si je Kobler že zagotovil sodelovanje v finalu prvenstva Slovenije, ki bo šel ta mesec, verjetno v Portorožu.

Tri taborjenja so že za nami: dvakrat smo taborili v Italiji, sedaj taborimo že drugič v Jugoslaviji, v bližini celjskih tabornikov, s katerimi smo se seznanili že na prvem taborjenju, ko smo postavili svoje šotore v slikoviti Savinjski dolini.

Takot! Sedaj nas poznate. Veste, kdo smo in od kod. Poznate našo organizacijo in njen razvoj!

Prilšli smo na Otočec v petek po celonočni vožnji. Ko se je avtocest ustavil, smo zagledali tabor naših sosedov in bratov iz rodu Gorških borov Čeljani so nas obstopili: sledali so nas, mi pa nje. Pretehtavali smo

Osem kandidatov za 3 mesta

Prejšnji teden se v Ljubljani začelo letošnje mladinsko šahovsko prvenstvo Slovenije, na katerem igra tudi dva Dolenjca — Mestek iz Kočevja in Boljkovac iz Črnomlja. Na turnirju igra 10

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 24. julija — Kristina. Četrtek, 25. julija — Jakob. Petek, 26. julija — Ana. Sobota, 27. julija — Natalija. Nedelja, 28. julija — Zmago. Ponedeljek, 29. julija — Marta. Torek, 30. julija — Kričan.

LUNA: 27. julija ob 5.38 mlaj.

KINO

»Krk« — Novo mesto: od 26. do 29. VII. ameriški barvni film »Ljubim Melvina«. Od 30. VII. do 1. VIII. nemški film »Stotnik in njegov junak«.

Doma JLA — Novo mesto: od 23. do 25. VII. ameriški film »Bobni preko reke«.

»Jadrana« — Kočevje: 24. in 25. VII. ameriški film »Angel ali demoni«. Od 26. do 28. VII. ameriški film »Kaj ded in žaja«. Od 29. do 31. VII. mehiški film »Poslednja želja«.

Črnomelj: 23. in 24. VII. nemški film »Stotnik in njegov junak«. Od 25. do 28. VII. amer. barvni film »Bledoljubov sin«. 30. in 31. VII. ameriški film »Nedolžno oboje«.

Metlika: 24. VII. angleški film »Mlad ljubimci«. 27. in 28. VII. ameriški film »Honda«.

Kostanjevica: 25. VII. ameriški film »Visoka Barbara«. 28. VII. ameriški film »Rdeča reka«. Zuzemberk: 28. VII. franc. film »Pantlan Tulipan«.

Doma Toplice: 24. VII. amer. film »Zongler«. 27. in 28. VII. amer. barvni film »Saskačevana«. Straža: 27. in 28. VII. mehiški film »Zadnja želja«. Trebnje: 27. in 28. VII. ameriški barvni film »Bankovec za milijon funtov«.

MALI OGLASI

Brivce Buk in gostilničar Ferj v Novem mestu se odrekata terlatvi napram Juletu Zupetu iz Škocjana, ker je nezlerjav.

UGODNO prodam hrastovo spalnico, kompletno posteljo iz mehkega lesa in kuhinjsko pohištvo. Setine-Jevšek, Novo mesto, Adamičeva 2.

V NEDELJO, 14. t. m. sem izgubila svetilodrap volno jopico od Industrije perila do Muzeljske

50-letnica gimnazijske mature

17. julija je v Ljubljani proslavilo 50-letnico mature na (starin)novomeški gimnaziji od 14 maturantov 6 nekdanjih sošolcev. Dva sta bila zaradi bolezni zadržana (Vladimir Poljšak in Mardin Rus), eden (John Judnič) živi v Ameriki, pet jih je pa medtem umrlo. Zbrali so se: dr. Anton Kodre, dr. Adolf Golla, ing. Robert Hartman, ing. Matija Miklič, Otmar Skale, okr. glavar v p. in Anton Preinfalk, poštni inšpektor v p. Od profesorjev iz leta 1907 ne živi nihče več.

ulice. Poštenega najditelja naprosim, da jo izroči proti nagradi Upravi lista.

KDOR kaj ve o črnosivi pasici (voljajci), ukradeni 12. t. m. z verigo, ga prosimo, naj to javi: Krajski — Ločna 35, Novo mesto ali poštami LM.

19. JULIJA sem izgubila zeleno volneno jopico od Kandije od klavnice. Poštenega najditelja naprosim, da jo izroči proti nagradi Upravi lista.

OBVESTILA

PRODAJA ŽIVINE

Državno posestvo »Smečnik« Kočevska Reka ima naprodaj večje število piemskih krav in telic sivozlate pasme.

Zivino si reflektanti lahko ogledajo na posestvu, kjer dobijo tudi vse podatke.

Razpis

za 6-mesečni pripravilni tečaj za Dopisno ekonomsko srednjo šolo Slovenije.

1. februarja 1958 se bo prišel nov prvi letnik Dopisne ekonomske srednje šole Slovenije za bivše borce in aktiviste NOV.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da ima veliko kandidatov nezadostno osnovno izobrazbo. Neka-

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 13. VII. do 19. VII. je bilo rojenih 14 dečkov in 7 deklic. Poročili so se: Pevec Zvonimir, strojnik in Blatnik Angela, delavka, oboja iz Novega mesta. Vouk Karel, uslužbenec in Rošič Ana, uslužbenka, oboja iz Nove Gorice. Teopolič Anton, delavec iz Novega mesta in Božič Angela, gospodinja iz Harinje vasi.

Umrlj so: Pavec Jožeta, kuharica, 45 let, z Broda. Brajdič Peter, cigan, 63 let, iz Leskoveca.

GOTNA VAS

Umrla je: Cujnik Ana, upokojenka, 86 let, iz Regerč vasi.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Pucelj Ivanka iz Orlake — dečka, Poločnik Fani iz Vapje vasi — deklico, Hudorovac Pavla iz Črmošnjic — dečka, Jurgalič Marija iz Grobelj — dečka, Jakopin Slavka iz Dolge vasi — deklico, Pavček Ivanka iz Podgore — deklico, Rajer Slavka iz Zanje vasi — dečka, Zoran iz Orkile vasi — dečka, Zupančič Pepca iz Sardinje vasi — deklico, Gregorič Martina iz Zanje vasi — deklico, Selič Terezija iz Ločne — deklico, Simonič Slavka iz Drašičev — dečka, Miklič Magda iz Lukovca — dečka, Kafilje Marija iz Hmeljičič — dečka, Gril Jožeta iz Vel. Riglje — deklico, Knežević Marija iz Novega Sada — deklico, Zupančič Jožeta iz Strelca — deklico, Štajner Strelka iz Videm-Krško — dečka, Desančič Amalija iz Gor. Sušice — dečka, Jerman Anica iz Dol. Grčevca — deklico, Vidmar Fani iz Gumberka — dečka, Bunderle Marija iz Drenovega — dečka, Murn Vera iz Podturna — deklico, Gra-

teri imajo sicer formalne pogoje za vpliv, ter imajo na potrobnica znanja. Zato se je glavni odbor Zveze borcev odločil, da bo organiziral za kandidate 6-mesečni pripravilni tečaj iz slovenskega, matematičnega, zemljepisnega, šola, Val interesov, ki nima sprejemnega izpita za višjo srednjo šolo, ga bodo morali opraviti pred sprejemnim izpitom v ESSS. Prijave bodo sprejemali samo okrajni odbori Zveze borcev do 25. avgusta 1957.

Obrazce za prijavo lahko dobite na okrajnih odborih ZB od 25. julija dalje.

ZAHVALE

Prisrčno se zahvaljujem članom ZB v izteranju Novo mesto, ki so me obiskali na pljučnem oddelku, kjer se zdravim že nekaj mesecev ter mi tudi prinesli darilo. Leopold Rajmer

Iskreno se zahvaljujemo dr. Spiljerju in strežnikom v soboti in bolnišnici, ki je nudilo vsaj pomoč moji sestri Pavi Jožeti. Ob enem se zahvaljujem tudi Justu Moravčevič, sindikatu, pevskemu zboru in vsem ostalim, ki so jo spremlili na zadnji poti.

Družina Ozebek, Brod 44 Smilnih pri Novem mestu

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Požes Franci, sin delavca s Pristave, je vtrkal desno nogo v kolo in si jo poškodoval. Razputnik Ivan, uslužbenec iz Kočevja, se je v osebnem avtomobilu trčil in si poškodoval desno ramo. Sinkovec Franc, italos iz Ratača, je padel s strehe in si poškodoval obe roki in hrbtnico. Lipar Alojz, delavec iz Kronovega, je padel z motorja in si poškodoval levo nogo. Kapler Jofe, poseznik iz Bukce, je padel s kolesarja in si poškodoval desno peto. Na Gorje Antona, delavca iz Meniške vasi, se je prevrnil voz in mu poškodoval hrbtnico. Ferkol Franc, uslužbenec iz Kranja, je padel z motorja in si poškodoval glavo. Spendal Jože, šagar, je padel v Muljave, se je na cirkularju udaril v levo roko. Šon Marja, hči poseznika iz Sel, je padla s konic in si poškodovala glavo. Maznik Jožeta, utlikarica iz Ravljave, je čez kolo zveza z rogov, poškodovala. Kamilo Možina, mizarjski vajenec iz Salke vasi, je metal na očenj staro strelivo, pri čemer ga je eksplozija poškodovala po telesu. Jakše Alojz, delavec iz Gor. Straže, so se spilsill konji in je padel pod voz, ki mu je šel čez trebuh in levo stegno. Segs Jožica, hči delavca iz Soteske, je pri mlčni vlaknici desno nogo v mlaticino in si jo poškodovala.

»MODRI VAL« nas pozdravlja

drug drugega. Medvedki in čebulice so bili začudeni, ko so ališali, da govorimo prav tako kot oni!

Prišli da smo iz Trata? In govorimo slovensko? Kaj? Vozili smo se vso noč? Gotovo smo zelo lačni!

Bratje Borci so nam pripravili izvrstno malico. Nato so nas popeljali do našega tabornega prostora. Tudi tu so nas sprejeli »gostiljubni gostitelji«, marljivo delavce v rdeči srtačici. Kdo da so? Hude rdeče mrjavje, ki znajo prav dobro pikati, kar smo na lastni koži občutili!

Cakalo nas je drugo presenečenje. Pod povešenimi vejami se je dvigala streha kuhinje, pod njo je stalo vzdano ognjišče, delo bratov Čeljanov.

Kako nas razvajajo Gorški borci! Napravili so nam kuhinjo, posodili orodje, bili smo pri njih na tabornem ognju, kjer so nas zabavali ves večer s svojimi skeči, petjem, plesom, deklaracijami. Kaj vse so nam pokazali!

In vsi okoličani, prebivalci Otočca in Struge, vsi so nam v marsičem priskočili na pomoč. Mnogo smo jim dolžni in tudi njih je zaslug, da je druga dne lahko zavihrela na visokem jamboru naša zastava, ko se je iz naših grl utrgal spev in smo z narodno himno pozdravili modro rodovo zastavo, katero je veter pojal na objem rdeči zvezdi, da je veselo zapopolnala v zahajajočem soncu. Oficijelno je bilo otvorenje naše taborjenje. Zvečer smo se zbrali ob prvem tabornem ognju. Brat taboravodja je prižgal veliki pagodo in ko se ožen jeval brinovno vejico na vrhu, se je luna nasmešnila, ko je ališala našo pesem:

ZDAJ PA ŠE TOČA!

Velika škoda po hudem neurju v Sentjerneju

V ponedeljek 15. avgusta so se je bilo po dele kipe, tudi za 20 cm na debelo. Se naslednji dan je ležala po vaseh in travnikih.

Škoda je občutna posebno v okolici vasi Vrh in Gor. Brezovica, kjer je najbolj padala, padala pa je po vsej katastralni občini Sentjerne in tudi v sosednjih katastrálnih občinah.

Občinska komisija je ocenila škodo takole: V katastralni občini Sentjerne: koruza, proso oves in lan 100% uničenje, razen nekaj primerov 90%, ravno tako je s sadovnjaki in vinogradi; na krompirju računamo škode povprečno 70%, nima pa nobenih pogojev za nadaljni razvoj, saj je elma zlomljena in vsa upognjena, pa tudi krmne rastline so utrpel občutno škodo.

Kar sta v maju sneg in slana pustila, je pozneje suša malo uničila, toča pa je še z ostalimi rastlinami, ki so bile že tako slabo razvite, dokončno obravnala.

Človeku se krči srce, ko stopi v sadovnjak ali vinograd, saj vse leži na tleh. Sadje so ljudje pobrali in pravijo, da ga bodo predelali v kis, saj za drugo tako ni.

Kmetovalci, ki so resno oškodovani, se sprašujejo, če bo uprava za dohodke upoštevala škodo pri odmeri letne dohodnine.

Jože Jakič

Pogled na del tabora »Skržatova« — članov Rodu gorjanskih tabornikov v Rabeu pri Labinu; taborili so sredi hrastov, cipres in lip neka minuto oddaljeni od morja. Včera zvečer se je vrnila z morja prva skupina 90 tabornikov, danes pa so tam začeli taboriti novomeški učiteljski in člani taborniških družin Črnomlja, Sentjerneja in Straže-Toplice.

Pred praznikom dolenjskih gasilcev

Ze pred 88 leti so začeli Dolenjci in Belokranjci ustanovljati gasilska društva, v katerih so se kmalu začeli udeleževati napredni Slovenci. Tako so nekatera društva v preteklem letu praznovala visoke obletnice. Med njimi je najstarejše v Metliki, ki obstaja že 88 let. Tudi po osvoboditvi se je gasilstvo na Dolenjskem močno razmahnilo, saj se udeležuje v 128 društvih že okoli 7.000 članov in članic, ki jih združuje Dolenjska gasilska zveza.

Da bi se gasilstvo na Dolenjskem še bolj razvilo in da pritegnemo v naše vrste čim več mladine, se je izvršni odbor zveze odločil, da organizira 11. avgusta »DOLENJSKI GASILSKI DAN«, na katerem bomo prikazali naš razvoj in množičnost. Priprave so v teku. Člani, članice in pionirji se pripravljajo za popoldanski nastop, ki bo na tofelovadšču TVD Partizan na Loki. Popoldne bo velika gasilska poverka, na kateri bo po dosednjih poročilih sodelovalo več kot 2.500 uniformiranih gasilcev, med njimi gostje iz najoddaljenejših krajev Slovenije, ki so svojo udeležbo že prijavili.

Ker je bil okrajni praznik občutno zmanjšan, je bil žal črtan prispevek, ki nam ga je OLO Novo mesto predvidel za to prireditve. Pripravljali odbor se je sredi priprav znašel brez finančnih sredstev. Zato smo se obrnili na dolenjska podjetja s prošnjo, da nam priskočijo na pomoč. Upamo da ne zaman, saj bo gasilstvo še naprej črvalo ljudsko premoženje in pomagalo v nesreči.

-nk-

ZDAJ PA ŠE TOČA!

Toče se je nabralo toliko, da je bilo po cele kipe, tudi za 20 cm na debelo. Se naslednji dan je ležala po vaseh in travnikih.

Škoda je občutna posebno v okolici vasi Vrh in Gor. Brezovica, kjer je najbolj padala, padala pa je po vsej katastralni občini Sentjerne in tudi v sosednjih katastrálnih občinah.

Občinska komisija je ocenila škodo takole: V katastralni občini Sentjerne: koruza, proso oves in lan 100% uničenje, razen nekaj primerov 90%, ravno tako je s sadovnjaki in vinogradi; na krompirju računamo škode povprečno 70%, nima pa nobenih pogojev za nadaljni razvoj, saj je elma zlomljena in vsa upognjena, pa tudi krmne rastline so utrpel občutno škodo.

Kar sta v maju sneg in slana pustila, je pozneje suša malo uničila, toča pa je še z ostalimi rastlinami, ki so bile že tako slabo razvite, dokončno obravnala.

Človeku se krči srce, ko stopi v sadovnjak ali vinograd, saj vse leži na tleh. Sadje so ljudje pobrali in pravijo, da ga bodo predelali v kis, saj za drugo tako ni.

Kmetovalci, ki so resno oškodovani, se sprašujejo, če bo uprava za dohodke upoštevala škodo pri odmeri letne dohodnine.

Jože Jakič

MARJAN KOZINA:

Nekaj dolenjskih

● Vlak

Takrat enkrat, pred kakimi sedemdesetimi leti je stekel vlak. Seveda je bil to velik dogodek in cela Dolenjska je naenkrat zrasla v svojih očeh. Vlak je z blazno naglono, prav s tako kakor danes, prevozil od Novega mesta do Ljubljane že v treh urah. V čast tedanjim časom moramo povedati, da je bil naprednejši od današnjega vlaka. Sicer vozijo še zmerom iste lokomotive, isti vagoni, z isto brzino, po istih tračnicah kakor pred sedemdesetimi leti, vendar so se na žalost izgubili nekateri narodni občaji, ki so bili v veljavi ob začetku dolenjske železnice.

Vlak je odpeljal z novomeške postaje. Potniki so do prve postaje, Mirne peči, povedali sprevodniku svoje želje, ta jih je dal naprej strojevodji in mož je z žvižgi sporočil oštirju v Ponikvah, za koliko so bili njegovi potniki žejni. Kratek žvižg je bil pol, malo daljši pa cel liter. V Ponikvah je ob tiru že čakala baterija steklenic, ročno so jih naložili, do Grosupljega izpraznili in zvečer so prišle prazne steklenice nazaj v Ponikve, pripravljene za prihodnji dan.

V tistih lepih časih dolenjske železnice se pogovarjajo Stembur in tisti skupuh, Lozarjev Maték o vožnji, o vlakcu in podobno.

»Pa bi šel res rad enkrat v Ljubljano,« je dejal Maték, »pravijo, da je to mesto lepše od našega Mesta.«

»To drži,« je menil Stembur, »bil sem že večkrat tam in rečem ti, da velja pogledati Ljubljano. Ali se ne bi ti po-

peljal tja, zdaj, ko imamo vlak?«

»Bi že,« je menil Lozarjev, »pa je vožnja predraga. Petintrideset krajcarjev velja, in nazaj nič manj.«

»No, saj ti imaš denar,« ga je tolažil Stembur. In pri pričmi mu je šinila v glavo poredna misel.

»Sicer pa, če ti je škoda denarja, se pelji v Ljubljano zastoj!«

»Kaj se to da?« se je začudil Maték.

»Seveda se da. Ti kar povej onemu ilajtarju na okenčku, ki bo hotel 35 krajcarjev, naj se pod nosom obrise. Tega pa ne smeš povedati na glas, zakaj to ne smejo vedeti samo nekateri boljši ljudje. Sicer bi se vsi vozili zastoj!«

Tebi pa to povem, ker si moj prijatelj. Takole napravi: zjutraj stopi na postaji k okenčku, kjer Albin prodaja karte in kar po pravici povej, da hoče v Ljubljano. Možak ti bo dal listek in bo rekel petintrideset krajcarjev, prosim. Ti pa ne reci nič na glas, samo takole pod nosom potegni z rokavom, švrk, od leve na desno. Albin bo že vedel, da ti ni treba plačati, dal ti bo

šlo za petintrideset krajcarjev. Ker ni šla ta reč nikamor naprej, je Maték prekel vse svetnike, odrinil je 35 krajcarjev in se skozi doma pridušal, da ga Ljubljana več ne vidi, da je vse skup goljufija in da Stembur nič ne ve.

Ko se je vrnil v Novo mesto, je zavil naravnost k Stemburju.

»No, Matek,« ga je pozdravil župan, »je bilo lepo v

Bogdan Berčič: OB KRKI (Suha igla)

Lep ribiški plen

Kot je naš list že joročal, so v nedeljo 14. julija v Kolpi pri Metliki uleli velikega soma. Naj še povemo, da se je ta redka ribiška sreča nasmehnla Ivanu Starčiču iz Mešincev in njegovemu stnu. Ko sta v nedeljo zjutraj pregledovala prejšnji večer nastavljene trnje z živo ribo - ta lov je menda na Hrvaškem še dovoljen! - sta videla, da se je na trnek zapel težak som. Imela sta precej truda, preden sta ga s kavlji in še s pomočjo sosedov izvlekla na suho.

Som je bil, kol zadnjič rečeno, težak 63 kg, v dolžino pa je meril 240 m. To je v zadnjih letih že drugi večji som, ki so ga uleli v Kolpi pri Metliki. Leta 1952 sta namreč ribiča Anton Težak in Janko Kočevar tudi ulela lepega soma, ki pa je tehtal samo 52 kg.

-ar-

Veselo naselje

Vas in mesta imajo večkrat kaj čudne nazive in marsikdaj ne moremo pojasniti, od kod so dobili ta imena. Tako čudno ime je tudi naselje Otroški dodatek, vendar prebivalci dobro poznajo izvor imena. Otroški dodatek je novo naselje v Ohridu. Ker so imeli pri dodeljevanju stanovanj v novih blokih prvenstvo družine z največ otroki, so novo naselje lepo poimenovali Otroški dodatek.

Naša največja klavnica

V Subotici so začeli graditi klavnico, ki bo največja v naši državi. Njena kapaciteta bo 4600 ton presnega, napoljenega in suhega mesa, 4500 ton konzerv in klaba, 3000 ton mesa in 150 ton stranskih proizvodov. Na dan bodo lahko zažakali 320 debeh in 80 mršavih svinj, 100 ovc, 60 glavo goved in 5867 kokoši, rac in druge perutnine.

Kako je teknilo dobro kosilce novomeškim medvedkom in čebelcam, ko jih je na taboru obiskal tudi predsednik OI.O tov. Franc Pirkovič-Cort in z njim vred oboeval na trati poleg kotov. Nabrali so si zdravje in moči, da bodo jeseni spet pridni v šoli in doma

OKROGLE

LOVSKA ZGODBA

Tomaž in Andraž sta stara lovca in stara prijatelja, čeprav v večnem sporu, kateri od njiju je boljši lovec. Pa se hoče Tomaž in družbi pošaliti z Andražem: »Veste, tovariši, zadnjič je naš Andraž streljal zajca. Sproži — bumf! — pa ni zadel. Sedaj pa pomislite: zajec ni pobegnil, ampak se je postavil na zadnje noge pa spregovoril s človeškim glasom: »Dovolite, da vam česti-

tam, tovariš lovec. Danes ste že ravno dvajsetkrat pomerili vame in ustrelili, vendar sem še vedno čil in zdrav!«

Družba se zasmje, sedaj se pa oglasi Andraž: »Kar je povedal prijatelj Tomaž je čista resnica, samo on ne ve, kako se je vsa stvar končala. Ko mi je zajec tisto rekel, sem stopil k njemu in se predstavlil. »Kaj pravite?« je uprshal zajec in prebledel. »Vi ste Andraž? O, bog nebeški! Oprostite, da sem se tako norčeval iz vas. Mislim, da ste Tomaž. On je namreč tako nezanesljiv streljal vame!«

NEUMNO VPRAŠANJE

»Zakaj si se pa ostrigel do kože?«

»Kako neumno vprašaš: naprej se vendar nisem mogel!

ŠKANDAL

Neznani gost vstopi v gostilno pa pravi: »Hitro pol litra vina, dokler ne izbruhne škandal!«

Gostilničar, malce preplašen, ga hitro postreže. »Se pol litra, preden izbruhne škandal!« unovič pravi neznanec. Dobil je novega pol litra pa spet pol, tako, da ga je izpil dva litra. Nazadnje se pa gostilničar le ojuhači in vpraša: »O kakšnem škandalu pa pravzaprav govorite in kdaj bo izbruhnil?«

»Je že izbruhnil, prav zdajle: sem namreč brez denarja...«

— Verjemite mi, draga Veronika, da mi ugajate predvsem zaradi vaše bogate duševnosti!

Z „Burjo“ po severnem Jadranu

(Listi iz dnevnika)

Jože Dular 2

Tudi na »Burji« so gorele silne luči. In gorele so luči v jedilnici, malem selonu in kabinah. Bilo je veselo; lep dan je bil za nami.

Toda, da je bila tudi tista noč lepa se v splošnem ni dalo reči. Mlejo po polnoči, ko smo bili že vsi v kabinah, se je začelo. Najprej se je v prav čednem viharju ulil dež, nato pa je začel ropotati stoli, zaboji, zlojlive mize, tolčke so vrvi na jamborih... Vihar je tulil in ladjo je metalo, sukalo, nagibalo: o tistem zibajočem, krepilnem spencu se zdaj res ni dalo govoriti.

Protij jutru se je neurje nekoliko poleglo. Bilo je še vedno mrzlo, burjasto in nad Lidom, ki se je prikazal pred nami, so viseli težki, mokri oblaki.

Natskar je v jedilnici in na krovu preteval razbite kozarce in steklenice in se pri tem prežensalvo nasmihal tistim, ki jih je sredi noči vrglo s postelji, da se potem na mokrem, viharnem krovu »lajali na ribe-

»Tri ure sploh nisem prišli nikamor. Po svetilniku sem to videl,« pravi nekdo med nami. »Na mestu nas je premetavalo. Kajpak: sto deset konjskih sil Ventilator naj nataknejo drugič namesto vjakaj!«

»Nov, močnejši motor bomo dobili. Je že naročen,« pravi

Fedoba iz Benetk

kapitan, ko to sliši in mu je obitno malo nerodno, ker ni šlo vse po načrtu.

»Pa če bi se začel potapljal?« je zasiknelo sopotnico, ki se še ni opomogla od nočnega strahu.

»Eh,« se nasmehne kapitan. Nič ne bi bilo. Sedaj imamo vendar resne čolne, dva splava in pasove! Pa signalno trobentno. Trobilih bil!

No, res lepa reč bi bila v tulečem nočnem viharju takale trobentni!

Benetke, 22. maja

Tisto na razglednicah, pa naj bodo še tako strokovnjaško in natančno izdelane, ni nič. Treba je z lastnimi nogami stopiti

na Markov trg, se ozreti naokrog, treba je odpreti oči, se živeti v čas pa potipati, če drugače ne steber ali kamen, vzidan v kampanil, da potem lahko...

Takrat sredi trga sem se namreč spomnil na Rollandovega Miklavža Breugnona, tega galskega lisjaka in duhoviteža, ki je stiskal v roki medaljo s podobo Krišpine Avguste in vesele vzklikal: »Ne sanja se mi, odprte imam oči, pod palcem čutim Rim!...«

Da, pod nogami, pod palcem smo tisti dan čutili Benetke — Serenissimo petnajstega stoletja, v njeni najvišji slavi in moči! Pa naj je tudi rahlo pršilo iz sivga neba, naj se je prhutajočim golobom svetilo mokro perje in naj je bila kvadriga — štirje antični bronasti konji — na Markovi cerkvi vsa siva od mrzlega dežja. Treba si je bilo odmisлити ta dež, pa si predstaviti to bogastvo granita, malahitnih plošč, raznobarnega marmorja, bronca, srebra, zlata, vibrajočih rdečih zastav z Markovim levom sredi južnega sonca in nebesne modrine, če hočete, da je podoba Benetk prava in popolna.

Markova katedrala — biser bizantinskega cerkvenega stavbarstva Dragocena vezovina, posuta po svojih petih kupolah, stenah in stebrih s preko 4.200 kvadratnih metri zlati mozaik iz 9. 10. in 11. stoletja. Čudovita intarzija marmorja,

pesem barv, težkih preprog, svetilnic in ne nazadnje na glavnem oltarju nastavka Pala d'Oro, v Bizancu vplenjene umetnine, vlite iz čistega zlata in posute z dragulji.

Človek čuti: to lepoto in bogastvo mi ustvaril en rod; očetje, vnuki in vnukovi vnuki so prisilili mojstre in sužnje, da so delali zanje. Bila je tu sinteza genialnosti, lepote, moči, ropa in nasilja, da je zraslo to, kar danes občuduje ves kulturni svet.

Doževa palača! Zanj bi bilo treba popisati knjigo, ne pa ji odmeriti nekaj ubogih vstic. Pa ne mislite, da to že ni storjeno. Debele knjige so napisane o tej palači. In napisani so priročniki in vodniki, obsežni, bogati in suhoparni, da si z njimi človek lahko vsaj za silo utre pot skozi to bogastvo umetnin. In tako držimo zdaj v rokah te vodnike v najrazličnejših jezikih, begamo z očmi po črkah in potem po velikanskih oljnatih slikah na stropih, stenah...

Pri tem mi misel nehotе uide na Tintorettovega Miklavža v novomeškem kapitu. Največja, najdragocenejša umetnina Dolenjske iz 16. stoletja, vredna neprecenljivega denarja. In bizantinskega cerkvenega stavbarstva! Dragocena vezovina, posuta po svojih petih kupolah, stenah in stebrih s preko 4.200 kvadratnih metri zlati mozaik iz 9. 10. in 11. stoletja. Čudovita intarzija marmorja,

mor ali čudovite pozlačene stukature. Bogastvo, bogastvo!

In potem si ogledujemo Dvorana štirih vrat, Dvorana senata, Dvorana glasovanja, Dvorana Sveta dvanajstih, Dvorana Velikega sveta... dvorane, dvo-

Cesarica Teodora (ravenski mozaiki)

rane, hodniki, stopnišča... Med njimi soba treh državnih inkvizitorjev z grozljivo »boca di leone« — levjim žrelom v zidu, skozi katerega so Benetani metalo ovaduste lističe. In to anonimno ovadustvo je potem spravljalo nesrečnike, ki so si upali postaviti po robu dožu in Republiko čez Ponte del sospiri — čez Most vzdihov in mučnice in take svitlene je-

če, iz katerih živemu ni bilo več povratka. Most vzdihov, od koder so se obsojeni zadnjkrat v življenju ozrli na modro morje, ki ga potem niso videli nikoli več.

Ko pridemo iz teh temnih ječ in se spet znajdemo na Piazzetti, se šele oddahnemo. Dež je prenehal in na Riva degli Schiavoni je vse polno sprehajalcev.

Hodimo po trgih, prečkamo ozke ulice, hodimo čez mostove in kanale.

Ko sedimo v gostilni onkraj Campa S. Giovanni e Paolo, se počutimo kakor doma. In tudi vino ni preslabo.

Spomenik Colleoniya je ves svetel. Jasni so. Lepo vreme bomo imeli jutri.

Padova, 23. maja

Brzee drvi po nasipu, ki veže Benetke s kopnim. Po široki avtostrazi na levi bliskoma švigajo avtomobili in se kosajo z drvečim vlakom. Voda na obeh straneh nasipa je rumenkasta; vsepovsod so plitve morske obrežne lagune, sredi katerih rasteša šas in visoko ločje.

Lagune ostajajo za nami; ko vlak zavoz čez postajo Mestre, se odpre pred očmi ravnina, polna bohotnega zelenja. Hiše se z rdečimi strehami vplavajo v njem. Dopoldansko sonce toplo žari v zraku.

Ko izstopimo v Padovi, nas na betonski cesti obmeteta hrup in vročina.

5

Takoj so se po mestu pojavile zastave s srpom in kladivom. Dva rdečearmejca sta prišla in me ostro vprašala: »Kdo si ti?« Ko sem jima povedal, da sem ujetnik in služim pri zdravnikih vojne bolnišnice, sta me vprašala, kje so doktorji. Povedal sem, da v mestu, tu pa je samo dežurni. »Pelji naju k njemu!« sta rekla.

Ko sem jima pokazal sobo in zdravnika, sta naenkrat potegnili vsak svoj revolver in ga hotela na mestu ustreliti, češ da je to Petljura! Postavil sem se med nju in zdravnika ter jima dopovedoval, da se motita, da je to zdravnik podpolkovnik dr. Aleksejev, ki ordinira v 9. oddelku. Ona pa huda: »Ti lažeš! Nisem se dal ugnati in sem jima dejal:

»Počakajta, da vama pripeljem njegove bolnike, saj so tudi boljševidni, pa bosta videla, da nimata prav!«

»Stopi brzi!« je bil odgovor. Hitro sem skočil in glasno poklical deveti oddelek, naj vsak pobliži, sicer bodo zdravnika takoj ubili boljševidki. Ubogali so me in hiteli z menoj v dežurno sobo, kjer je doktor ves prestrašen stal med njima, ki sta mu medtem že snela z ramen epolete. Tako je bil zdravnik rešen. Se isti dan me je peljal v mesto na stanovanje in mi podaril skoraj nove škornje.

Vojaki Rdeče armade so morali biti tisti čas vsi enako oblečeni. Starešine so nosili oznake na rokavih. Epolete so smatrali za ostanek starega, osvražena carskega režima. Tudi četne, bataljonske in višje poveljnike so volili izmed sebe; to pa se ni obneslo in so ta način kmalu odpravili.

Za nas ujetnike je z nastopom njihove vlade nastalo izboljšanje. Nismo bili več »pani«, pač so nas pa imenovali tovariše. Kdor je potreboval obleko ali obutev, je bil takoj obut in oblečen, česar prej ni bilo.

Jaz sem ostal na svojem mestu. Nekega dne mi je doktor Aleksejev zaupno povedal: »Josip, vaša vojska gre proti Kijevu. Ko sem ugovarjal, da menda ne, ker pravkar teko mirovna pogajanja v Brest-Litovskem, mi je odvrnil: »Da, toda tu je Ukrajina, ki noče biti z Rusijo več povezana, to so pa Velikorusi.« Seveda jih nisem bil nič vesel, teh »naših«. In res so prišli 1. marca 1918, toda ne Avstrijci, temveč Nemci. Boljševiki so se dan prej brez boja umaknili proti Poltavi.

Takoj smo opazili na zidovih lepake, ki so označevali vsem v Kijevu se nahajajočim vojnim ujetnikom nemške, avstrijske, bolgarske in turške armade, da se morajo najpozneje do 10. marca 1918 javiti pri nemški komandi, sicer jih bodo smatrali za dezertarje. Nisem se hotel javiti, to sem svetoval pa tudi drugim.

Toda prišla je drugačna situacija. Po odhodu sovjetskih čet iz Kijeva in Ukrajine je zavladala meščansko-buržoazna vlada, ki je sklenila pogodbo z Nemčijo in Avstrijo, po kateri so ji vojske obeh držav pomagale izgnati boljševike in se utrditi na oblasti v vsej Ukrajini. Za plačilo so pa takoj Avstrijci kot Nemci lahko rekvirirali živež po mili volji. Ko so prišli za Nemci v Kijev še Avstrijci, so začeli poizvedovati po naših imenih in raznih ustanovah, kjer smo bili zaposleni vojni ujetniki. To je postalo za nas, ki smo že mesec dni odlašali s prijavo, pri nemški komandi nevarno. Zato nam ni preostalo nič drugega, kot da smo se pokazali.

Ko smo se prigrisali, so nas vprašali, kje smo bili doslej. Odgovorili smo: »V Poltavi.« — »Kako ste prišli sem?« Odgovoril: »Peši!« Pa so nam rekli: »Zelo lepo.«

Spet smo postali avstrijski vojaki, čeprav proti svoji volji. Tolažili smo se, da vojna ne bo več dolgo trajala. Politično bolj razgledani smo bili prepričani, da bo Avstrija navzile prodiranju v Rusijo vojno izgubila. Bilo pa jih je tudi takih, ki so verjeli, da je zmaga Nemčije in Avstrije že dobljena. Nekaj takih malodušnežev se je našlo tudi med češkimi legionarji, ki so zapustili svoj odred in se pridružili k tistim, ki so se prijavili za odhod v Avstrijo. Ko smo nekaj dni čakali na vagono, so Madžari in avstrijski Nemci s koli in palicami pobili dokaj teh čeških legionarjev — prostovoljcev.

Natrpali so nas na živinske vagono in odpeljali smo se mimo vasi z mlini na veter nič kaj veseli; nobena pesem se ni oglašila. Ko smo prišli na zadnjo postajo Radzivilov, smo izstopili in šli peš do prve avstrijske, ki se je imenovala Brody. Zapeljali so nas v ograjeno taborišče v Stojanovem, kjer smo prebili 14 dni. Vsak dan smo imeli koncert. Nekaj praporščak je igral violino, dva vojaka pa sta pomagala s harmoniko in tretji s klarinetom. Ko smo jih vprašali, zakaj nam tako vneto igrajo, so nam rekli: »Zato, da vam tisti boljševidski duh izženemo iz vaših glav!« Slugo majorja, ki je bil komendant taborišča, smo vprašali, kaj meni o nas njegov šef. Rekel nam je:

»Pravi, da vas ne kaže niti spustiti domov, niti uvrstiti v armado!«

Prestavili so nas za novih 14 dni v kraj Miškivcl.